

BUITEN

10^E JAARGANG N^O. 50.

ZATERDAG 9 DECEMBER 1916.

Foto C. Steenberg.

HOORN, DE ZESHONDERDJARIGE.
ACHTER DE OOSTER- OF SINT ANTHONIUSKERK.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

HET „JOHN GRIER HOME”. UIT HET ENGELSCHE, DOOR JEAN WEBSTER (26)	BLZ. 590 EN 596
HOORN, DE ZESHONDERDJARIGE, DOOR J. B. BECKER, (GEÏLLUSTREERD).	BLZ. 589, 592—597
IJZEL ALS VOORTEEKEN, DOOR F. W. DRIJVER.	BLZ. 595
EEN NAKOMELING VAN CONFUCIUS, DOOR S.	„ 597
OP EN BIJ HET MEER VAN LIMBOTTO, DOOR JOB. M. V. BLANKENBERGHE, (GEÏLLUSTREERD)	BLZ. 598—599
HET AMERIKAANSCH DUEL, DOOR EWALD GERHARD SEELIGER (5).	BLZ. 598
HET IJ BIJ DE ORANJESLUIZEN. ILLUSTRATIE.	„ 600
ONS VREDES-KERSTNUMMER	„ 600

HET „JOHN GRIER HOME”

DOOR JEAN WEBSTER.

(26) (Geautoriseerde vertaling van „Dear Enemy”)

's Avonds.

GELOOF je werkelijk dat ik een autoriteit ben, wat de zorgen voor door liefdadigheid gesteunde kinderen betreft? Morgen gaan ik en andere autoriteiten een officieel bezoek afleggen bij het „Hebrew Sheltering Guardian Society's Orphan Asylum” te Pleasantville. (Wat een naam!) Het is van hieruit een zeer omslachtige en langdurige reis, waarbij opstaan voor dag en dauw, het gebruik van twee treinen en een auto is vereischt, maar als je werkelijk een autoriteit bent, moet je ook daarnaar leven. Ik vind het prettig andere inrichtingen te zien en zooveel mogelijk plannen tegenover onze vernieuwingsplannen van het volgend jaar te stellen. En dit gesticht te Pleasantville moet zeer goed gebouwd zijn.

Na veel overpeinzingen moet ik eerlijk bekennen, dat het heel verstandig was, dat we de verbouwing tot den volgenden zomer hebben uitgesteld. Natuurlijk was ik teleurgesteld omdat ik nu niet meer het middelpunt van de algemeene afbraak kan zijn en ik houd er zooveel van, zoo'n middelpunt van afbrekingen te zijn! Maar misschien wil je toch mijn raadgevingen aanvaarden hoewel ik dan niet langer het officieele hoofd zal zijn. De twee verbouwingen, waartoe we dit jaar zijn overgegaan, zijn prachtig en voldoende volkomen aan de gestelde eischen. Ons nieuwe waschhuis wordt hoe langer hoe beter en bevrijdt ons van die vreeselijke lucht, die zoo eigen is aan gestichten. En het huisje van onzen tuinbaas zal waarschijnlijk de volgende week klaar komen. Het eenige wat daar nu nog aan ontbreekt, is een kwast verf en een paar deurenknoppen.

Maar och, lieve deugd, daar wacht ons een teleurstelling, want Juffrouw Turnfelt heeft ondanks haar gezellige dikte en zonnigen lach er het land aan, dat kinderen om haar heen rumoeren. Ze maken haar zenuwachtig. En Turnfelt zelf, hoewel een uitstekende tuinier, is geestelijk niet zoo ontwikkeld als ik wel gehoopt had. Toen hij pas hier kwam, stelde ik de bibliotheek tot zijn beschikking. Hij begon met het gedeelte, het dichtst bij de deur, hetwelk 37 deelen van Pansy's werken bevat. Toen hij vier maanden over Pansy had gedaan, dacht ik, dat een verandering geen kwaad kon en stuurde ik hem „Huckleberry Finn” maar hoofdschuddend bracht hij dat boek na een paar dagen terug en beweerde, dat na Pansy elk ander boek hem saai toeleek. Ik ben bang, dat ik iemand noodig zal hebben, die een beetje meer naar afwisseling haakt, maar in elk geval is Turnfelt bij Sterry vergeleken nog een echte geleerde.

O ja, van Sterry gesproken, die heer bracht ons een paar dagen geleden een bezoek met de houding van een geslagen hond. Het schijnt, dat de rijke heer in de stad, wiens landgoed hij heeft beheerd, hem niet langer gebruiken kan en Sterry heeft ons nu vriendelijk voorgesteld om hier terug te komen en zelfs toe te staan, dat de kinderen zich met hun tuintjes zouden vermaken als zij dat zoo graag wilden. Ik heb echter voet bij stuk gehouden en zijn aanbod niet geaccepteerd.

Vrijdag.

Ik kwam gisternacht vol afgunst uit Pleasantville terug. Och, mijnheer de President, geef ons hier ook wit gepleisterde cottage-woninkjes met Luca della Robbia figuren als versiering aan het front van het huis! Zij hebben daar bijna 700 kinderen, allen van niet al te jeugdigen leeftijd. Natuurlijk maakt dat een groot verschil met ons 107 tal, waaronder zooveel babies. Toch gaf de directrice mij een paar heel goede wenken. Ik verdeel nu mijn kuikens in groote en kleine zusjes en broertjes. Elke groote heeft een kleine, waarvoor hij moet zorgen en die hij moet lief hebben en moet helpen, terwijl hij toe moet zien, dat het haar van het kleintje altijd netjes gekamd is en haarkousen opgetrokken, en zorg moet dragen, dat het kind zijn lessen goed kent. En ook moet de groote de kleine liefkoozen en streelen en moet hij zorgen, dat het kindje ook zijn aandeel aan kandijkontjes en ander lekkers krijgt. Zoo zorgt b. v. groote zusje Sadie Kate voor kleine zusje Gladiola en dat is natuurlijk heel prettig voor Gladiola maar het is speciaal goed voor de ontwikkeling van Sadie Kate.

Ook richt ik bij onze oudere kinderen een bond op van zelfbeheersching, zooals wij die ook op de Universiteit vormden. Dat zal hen helpen als ze hun weg in het leven moeten zoeken en hun eigen heer en meester zijn. Het lijkt me vreeselijk om die kinderen al met hun zestiende jaar de wijde wereld in te sturen. Vijf van hen zijn zoo ver, maar ik kan het toch niet over mij verkrijgen. Ik herinner me mijzelf op dien leeftijd. Ik was nog zoo'n onwetend, luchthartig, jong ding en wie weet, wat er van mij terecht zou zijn gekomen als ik dan al voor mezelf had moeten zorgen.

Ik moet je nu verlaten want ik heb nog een flinken brief aan een jong politicus in Washington te schrijven en dat is zwaar werk. Wat kan ik aan een staatsman schrijven, waarin hij belang stelt. Ik kan niet anders dan over babies en nog eens babies berichten en hem zou het niets kunnen schelen als alle babies van de wereld-oppervlakte plotseling weggevaagd werden. Of neen, dat is niet waar. Ik ben bang, dat ik hem verloochen. Babies, tenminste jongens-babies, groeien op tot kiezers!

Dag! Sallie.

Lieve Judy,

Als je vandaag een gezelligen brief van me verwacht, laat die hoop dan maar dadelijk varen. Het is hier vreeselijk-ellendig mistig, druilerig weer met veel regen en natte sneeuw en akelige, natte kou. Dan heb jij, in het mooie Jamaica met zijn zonneschijn en oranjebloesem, het toch vrij wat beter dan ik hier!

Er heerscht hier kinkhoest en de menschen kunnen ons zelfs in den trein, hier twee mijlen ver weg, hooren hoesten. Hoe we er aan zijn gekomen, weten wij niet. Dat is een van de genoegens van het gestichtsleven! Onze keukenmeid is er stiekum van door gegaan. Ik begrijp niet hoe ze haar koffer heeft weggekregen, maar weg is die! En het keukenvuur schijnt haar vergezeld te hebben — alle pijpen zijn bevroren en nu zijn de loodgieters hier aan het werk en hebben den keukenvloer opengebrouwen. Een van onze paarden heeft de spat en het mooist van alles: onze arme, lieve Percy is zoo down, zoo down, zoo down! Wij hebben drie dagen lang geen rustig oogenblik gehad omdat wij bang waren, dat hij zelfmoord zou plegen. Dat juffertje in Detroit (ik zag wel dadelijk, dat het een harteloos, oppervlakkig vlindertje was) is, zonder zelfs de moeite te nemen hem zijn ring terug te zenden, er van doorgedaan en heeft zich verkocht aan een man, die behalve haar echtgenoot nog de gelukkige bezitter van een jacht en een stuk of wat auto's is. Het is het beste, wat Percy ooit had kunnen overkomen, maar het zal nog wel heel lang duren eer hijzelf tot dit inzicht komt.

Onze 24 Indianen zijn weer bij ons in huis. Het speelt me, dat ik hen moest binnenroepen, maar de tenten zijn werkelijk niet geschikt om er in te overwinteren en ik kan hen hier ook heel goed huisvesten want de groote, ijzeren waranda, die op Jervis' raad met glas is overdekt, biedt een prachtige slaappleaats. En ook dat deel, hetwelk voor de zonnebaadjes van onze kleintjes dient, is een prachtige aanvulling van de nursery. Wij kunnen onze kleintjes zien groeien onder den extra toevoer van zonneschijn en frische lucht!

Met den terugkeer der Indianen in de geciviliseerde maatschappij eindigt Percy's werkkring hier. Ik dacht, dat hij weldra zijn intrek in het hotel zou nemen maar hij gevoelt niet de minste lust om te verhuizen. Hij is aan de jongens gewend geraakt, zegt hij en hij zou ze erg missen als hij hen niet meer dagelijks zag. Ik denk, dat hij in werkelijkheid zich zòò ellendig voelt door zijn verbroken verloving, dat hij bang is voor de eenzaamheid. Hij heeft iemand nodig, die elk vrij oogenblik bij hem kan zijn en God weet, hoe dolblij wij zijn, dat wij hem nog een tijdje hier kunnen houden. Hij gaat zoo prachtig met onze aankomende jongens om en ze hebben behoefte aan den invloed van een man, maar wat ter wereld moeten wij met hem beginnen? Zooals jij ook verleden zomer ontdekte, bevat dit ontzagwekkend kasteel geen overvloedige logeerkamers. Hij heeft het zich tenslotte in het laboratorium van den kleine kamer bij de hal verhuisd. Hij en de dokter hebben het zoo met elkaar afgesproken en als zij beiden niet tegen wat ongemak opzien, vind ik het ook goed.

Ik kijk daar juist op den kalender en zie, dat het nog maar een week voor Kerstmis is. Hoe kunnen wij al onze plannen in die eene week ten uitvoer brengen! De kinderen geven elkaar cadeautjes en wel een duizend geheimpjes werden in mijn oor gefluisterd.

Gisternacht heeft het gesneeuwd. De jongens zijn 's morgens in

het bosch geweest, waar ze klimop hebben geplukt en dennegroen, wat ze op sleden hierheen hebben gebracht. Twintig meisjes zijn nu elken middag in het waschhuis bezig met het binden van groen voor het versieren van de ramen. Ik weet nog niet hoe we de volgende week zullen kunnen wasschen. We waren eigenlijk van plan geweest om den Kerstboom als een verrassing achter te houden maar wel vijftig kinderen hebben een kijkje door het raam van het waschhuis genomen en ik vrees, dat zij het aan wel vijftig anderen oververteld zullen hebben.

Op je verzoek hebben we de Sinterklaasmythe onder de kinderen verbreid maar mijn verhaal vindt niet veel geloovige toehoorders. „Waarom is hij dan vroeger nooit gekomen?“, was Sadie Kate's sceptische vraag. In elk geval verschijnt St. Nicolaas dus dit jaar bij den Kerstboom. Uit beleefdheid verzocht ik den dokter om hiervoor te spelen en daar ik haast zeker was, dat hij zou weigeren, had ik Percy gevraagd in geval van nood ervoor op te treden. Maar je kunt nooit weten hoe een Schot handelen zal. Sandy nam het zeer vriendelijk aan, wat ik Percy meegedeeld heb.

Dinsdag.

Is het niet eigenaardig dat sommige menschen er maar op los praten en net zeggen, wat hun in hun dom brein te binnen schiet. Ze schijnen er absoluut geen conversatie op na te houden — het eenige, waarover ze kunnen spreken, is over het weer en over schandaaltjes.

Dat is alles à propos van een bezoek, dat ik vandaag ontving. Een vrouw kwam hier het kind van haar zuster brengen om het schaapje hier te houden totdat de moeder hersteld is, hoewel ik uit hetgeen zij mij zei, moet opmaken, dat daar bitter weinig kans op bestaat. In elk geval echter waren alle voorbereidingen reeds genomen en had de vrouw slechts het meisje af te leveren en zelf te vertrekken. Maar daar zij nog een paar uur op haar trein moest wachten, gaf zij te kennen, dat zij het gesticht graag zou zien. Ik liet haar dus de kamer van het kleintje zien en het kribje, waarin kleine Lilly voortaan zal slapen en onze gele eetzaal met zijn fries van konijntjes, zoodat zij zooveel mogelijk vriendelijke indrukken met zich mee kan nemen naar de arme moeder. Daar zij vermoed scheen, noodigde ik haar uit, in mijn zitkamer een kopje thee te drinken. Dr. MacRae, die er ook juist was en verbazend hongerig scheen te zijn (wat thans uiterst zelden het geval is — hij stemt er nu maar twee keer maandelijks in toe een kopje thee bij de directrice te drinken), kwam ook, zoodat wij een klein gezelschap vormden.

Nu gevoelde de vrouw de verplichting op zich rusten ons af te leiden en bij wijze van conversatie vertelde zij, dat haar man verliefd was geraakt op het meisje aan de kas van een cinema (volgens haar een beschilderd mager nest) met geel haar, die den heelen godsganschelijken dag niets anders deed dan gom kauwen, en nu al zijn geld voor dat meisje uitgaf om nooit anders dan stomdronken bij zijn vrouw thuis te komen, waar hij dan wel wat erg wild met haar meubeltjes omging. Een ezel met het schilderij van haar moeder, dat ze al voor haar huwelijk had, gooide hij bij een van die gelegenheden om, alleen maar om het plezier te hebben het te hooren kraken. Tenslotte voelde de arme tobster zich ook te moe om zoo verder door te leven. Dus dronk zij een flesch azijn leeg omdat iemand haar had gezegd, dat het vergif is als je het achter elkaar opdrinkt. Maar ze ging niet dood, ze werd alleen ziek en hij kwam terug en zei, dat hij haar dood zou ranselen als ze ooit weer den moed had zoo'n grapje uit te halen. En hieruit maakt zij de gevolgtrekking, dat hij toch nog wel iets voor haar moet voelen.

En dat alles dreunde ze achter elkaar op terwijl ze in haar kopje thee roerde.

Ik dacht er over na, wat ik zou kunnen zeggen, maar werkelijk, ik kon geen woorden vinden. Maar Sandy was bij die gelegenheid weer een echt flink man. Hij sprak haar prachtig toe en zoo kalmereend en stuurde haar daarna geheel opgelucht weer naar huis toe. Ja, onze Sandy kan werkelijk verbazend aardig zijn als hij dat wil, vooral tegenover lui, die geen recht op hem hebben. Ik denk, dat dat tot zijn doktersroeping hoort en het een deel van zijn werk is om de geest zoowel als het lichaam te genezen. De meeste lui schijnen die weldadige, geestelijke rust ook noodig te hebben. Mijn bezoeker leek mij ook in zoo'n rustbehoevenden staat te verkeeren. Ik denk erover na, wat ik wel zou doen als ik met iemand getrouwd was, die mij voor zoo'n gomkauwend meisje in den steek liet en thuis kwam om alles stuk te smijten. Naar de tooneelstukken van dezen winter te oordeelen, is dat iets, wat iedereen kan overkomen — zelfs in de beste kringen.

Je behoort den Hemel te danken, dat je Jervis tot man hebt. Er gaat zoo iets zekers van hem uit. Hoe langer ik leef, des te meer kom ik tot de ontdekking, dat een goed karakter toch het eenige is, wat waarde heeft. Maar hoe ter wereld kun je achter de waarheid komen! De mannen kunnen over het algemeen zoo handig van zich af praten!

Good-by! Prettige Kerstdagen, Jervis en twee Judies!

S. McB.

P. S. Ik zou het heel prettig vinden als je mijn brieven wat vlugger beantwoordde.

John Grier Home
29 December.

Lieve Judy,

Sady Kate heeft er de heele week mee zoek gebracht om een Kerstmis epistel aan jou op te stellen en ik heb er niets meer aan

toe te voegen. O. we hebben zoo'n heerlijken tijd hier gehad! Behalve alle cadeaux en spelen en lekkere dingen om te eten, hebben we hier boerendansen uitgevoerd en wedstrijden op schaatsen gehouden en caramels gemaakt. Ik weet niet of deze vertroetelde vondelingetjes ooit weer in normale kinderen zullen veranderen.

Hartelijk dank voor je zes cadeaux. Ik ben met alle zes erg in mijn schik, vooral met het portretje van Judy Junior en dat eene tandje, dat ze met zooveel trots toont, geeft bepaald iets intelligents aan haar snuitje.

Je zult het ook wel prettig vinden, dat ik Hattie Heaphy bij een domineesfamilie heb kunnen plaatsen. Het zijn verbazend lieve menschen. Ze hebben zelfs niet met hun oog geknipt toen ik hun het verhaal van den avondmaalsbeker deed. Ze hebben het kind als Kerstcadeau aan elkaar gegeven en ze dribbelde toch zoo gelukkig weg aan de hand van haar nieuwen vader!

Ik zal je niets meer schrijven want vijftig kinderen zenden je nog bedankbriefjes en de arme Tante Judy zal onder haar mail begraven worden als de boot deze keer aankomt.

Veel liefs aan alle Pendletons.

S. McB.

P. S. Singapore zendt veel hartelijke groeten aan Togo. Het spijt hem, dat hij je hond indertijd in zijn oor heeft gebeten.

John Grier Home,
30 December.

O, Gordon, beste jongen, ik heb toch zoo'n vreeslijk boek gelezen! Ik probeerde laatst Fransch te spreken en daar het niet al te best van stapel liep, begreep ik, dat ik mijn taalstudie wel eens mocht oprisssen als ik er niet heelemaal uit wilde raken. Onze Schotsche dokter heeft gelukkig zijn opvoedingsplannen bij mij gestaakt, dus heb ik nog wat vrijen tijd hiervoor. Het een of ander ongelukkig toeval liet mij naar „Numa Roumestan“ van Daudet grijpen, maar dat is een slecht boek voor een jong meisje, dat met een staatsman verloofd is. Lees het eens, mijn lieve Gordon, en tracht er dan vooral voor te waken, dat je karakter op dat van Numa gaat lijken. Het is de geschiedenis van een staatsman, die onrustbarend betooverend is (net als jij) en door iedereen bemind wordt, die hem slechts kent (ook weer evenals jij). Hij heeft een zeer innemende wijze van spreken en steekt prachtige speechen af (ook weer net als jij). Iedereen ligt aan zijn voeten en zegt tegen zijn vrouw: „Wat moet U toch een heerlijk leven hebben, die dezen prachtmensch zoo intiem kent“.

Maar hij was niet zoo lief als hij bij haar thuis kwam, alleen maar wanneer hij een zaal vol toehoorders voor zich had met daverend applaus. Met elken kennis zou hij een glas wijn drinken en vrolijk zijn en vertrouwelijke mededeelingen doen, maar als hij daarna thuis kwam, was hij brommerig en vervelend en humeurig. „Joie de rue, douleur de maison“, is de strekking van het boek.

Ik heb tot gisternacht twaalf uur aan één stuk doorgelezen en werkelijk, het boek hield me wakker. Ik weet, dat je er boos om zult zijn, maar heusch, lieve Gordon, er is te veel waarheid in, om mij niet te ontroeren. Ik wilde niet meer over dat ongelukkige incident op 20 Augustus spreken (we hebben het toen voor goed afgehandeld) maar je weet heel goed, dat jij iemand noodig hebt, die over je waakt, en ik vind dat geen prettige gedachte. Ik wil het gevoel hebben, dat ik absoluut veilig ben en ook gerust kan zijn bij den man, met wien ik trouw. Ik zou nooit in een voortdurend stadium van angst kunnen verkeeren en me ongerust moeten maken totdat jij thuis kwam.

Lees „Numa“ eens, en dan zul je het vrouwenstandpunt, dat ik hierbij inneem, heel goed begrijpen. Ik ben in geen enkel opzicht geduldig of zacht of met een kwijnende, duldzame natuur toegelust en ik ben een beetje bang voor wat ik doen zou, als in mijn leven iets dergelijks zou gebeuren. Mijn hart moet absoluut kalm zijn als het goed wil werken en o, Gordon, ik hoop zoo, dat ons huwelijk een mooi huwelijk zal zijn.

Vergeef het me, dat ik zoo schrijf. Ik meen er niet mee, dat ik werkelijk geloof, dat je een vreugde op straat en een last in huis zult zijn. Het komt alleen doordat ik gisternacht geen oog heb toegedaan en me nu zoo gedrukt voel.

Laat het nieuwe jaar vreugde en geluk en heerlijke rust over ons beiden brengen.

Je Sallie.

1 Januari.

Lieve Judy,

Er is iets verbazend vreemds gebeurd en nog weet ik niet of het werkelijkheid is of dat het slechts een droombeeld was. Ik zal je alles van A tot Z vertellen maar ik geloof, dat het het beste is als je dezen brief daarna verbrandt. Hij is niet bepaald voor Jervis' oogen bestemd.

Herinner je je het geval van Thomas Kehoe, dien we in Juni hebben uitbesteed? Hij ging gedrukt onder den last van uit aan den drank verslaafde ouders voort te spruiten, wat weer op erfelijke belasting aan weerszijden berustte, en toen hij nog een baby was, schijnt hij met bier inplaats van met melk gevoed te zijn. Hij kwam hier met negen jaar, en uit het zwarte register zien we, dat hij gedurende zijn verblijf hier al twee maal dronken was, één keer door bier, dat hij van werklui had gestolen en een andere keer (en toen heel erg) door het drinken van brandspiritus. Je ziet dus, dat het kind onder bezwarende omstandigheden werd uitbesteed maar wij waarschuwden de familie (vlijtige, nette boerenmenschen) van te voren en hoopten er het beste van.

(Vervolg op bladz. 596 van dit nummer).

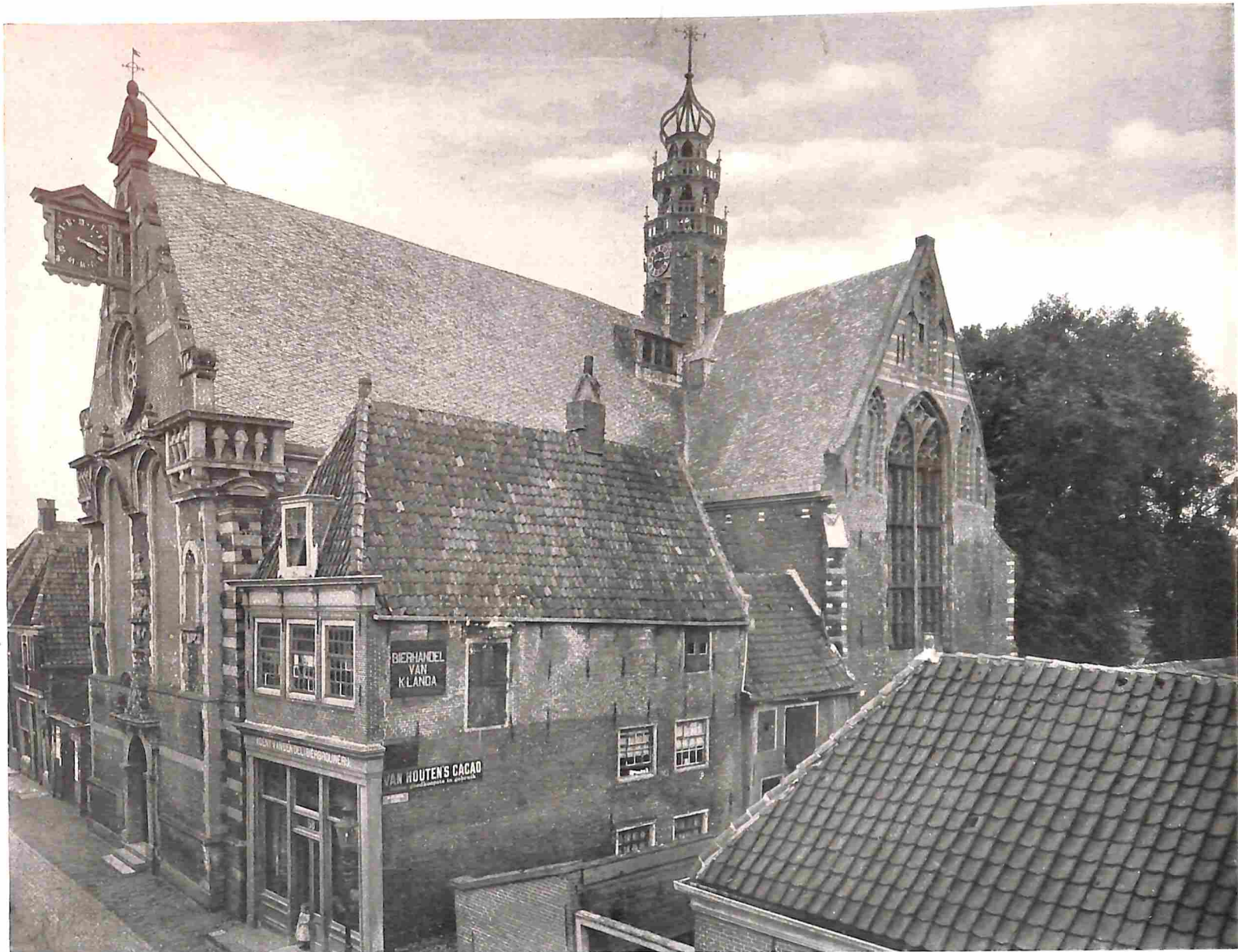

Foto C. Steenbergh.

HOORN, DE ZESHONDERDJARIGE.

DE OOSTER- OF ST. ANTONIUSKERK, VAN HET WESTEN GEZIEN, GEBOUWD EINDE 16^E EN BEGIN 17^E EEUW.

HOORN, DE ZESHONDERDJARIGE.

I. DE VOORGESCHIEDENIS DER STAD HOORN, HAAR ONTSTAAN EN HARE OPKOMST. (Slot).

INTUSSCHEN was de voortdurende uitbreiding van Hoorn niet onopgemerkt gebleven bij de grafelijke regeering. De graven, in hunne verwickelingen steun zoekend bij de steden, bevoorrechtten ook Hoorn met allerlei privilegiën. Zooals in de meeste dier gevallen, was het hun zuiver eigenbelang, zooals later zou blijken, toen de steden te machtig zijnde, deze hun eenmaal verkregen rechten vaak met geweld moesten verdedigen. Doch Hoorn plukte er als de andere steden de vruchten van.

Het voornaamste privilege kan dat van 1356 genoemd worden. Volgens de bepalingen hiervan kreeg Hoorn het eigenlijk karakter eener stad. Het kan beschouwd worden als een grondwet, waarop de verdere wetgeving is voortgebouwd. Dit wordt bewezen door het feit, dat de inhoud daarvan zeer veel overeenkomst heeft met de privilegiën van Haarlem (1245) Alkmaar en Medemblik (1285). Enkhuizen ontving het ongeveer gelijktijdig met Hoorn.

Dit privilege en de vele andere zijn ons zoovele spiegels waarin we de cultuurgeschiedenis van die tijden weergegeven zien.

Veliuss heeft onschatbaar werk verricht met zijne kroniek; zijne chronologie is van zeer groote waarde en onmisbaar voor de studie van Hoorn's geschiedenis. Maar de uitwerking der privilegiën en handvesten op de cultuur in het algemeen, op den regeeringsvorm, op de nijverheid, op de burgerlijke gebruiken enz. hebben blijkbaar buiten het bestek van zijn werk gelegen. We geven echter direct toe, dat dit ten aanzien van een kroniek bezwaren heeft.

Een in dien geest uitstekende behandeling der voorschriften vinden we bij van Marle's „Hoorn au moyen age" (17). Justitie, financiën, militie, eeredienst enz. komen hier tot hun recht, en waar het niet doenlijk is, hier alle deze onderwerpen uitvoerig te behandelen is een verwijzing naar genoemd werk voldoende.

Tot eene korte beschouwing van een en ander voelen we ons evenwel verplicht.

De plaatselijke regeering werd gevormd door schout en schepenen, burgemeesteren en de vroedschap of „rijkdom".

De schout werd benoemd door den graaf, was dus een grafelijk ambtenaar (18). De candidaat-schout moest minstens drie jaar

in Hoorn gewoond hebben. Het ambt van schout en schepenen was onvereenigbaar, zelfs mocht tot op zekeren graad er geen familiebetrekking bestaan. De schout was het hoofd der stedelijke regeering in naam van den graaf. Hij oefende de rechtspraak en vormde met de schepenen het rechterlijk college. Ook berustte bij hem de schouw van wegen en straten. Aldus een machtig persoon. De schepenen, ten getale van 7, werden door hem benoemd uit een lijst van 21, welk aantal door de burgerij gekozen werd (19). Zij moesten ten aanzien hunner benoeming voldoen aan ongeveer dezelfde voorwaarden als de schout, terwijl zij ongeveer de functie bekleedden van den tegenwoordigen rechter. Bovendien was hun macht en invloed in verschillende zaken van stadsbestuur groot. De schepenen hadden zitting voor één jaar en waren herkiesbaar.

In het tijdvak, waarover dit opstel handelt, bezat Hoorn drie burgemeesteren, oudtijds genaamd „poortmeesters". Deze naam verdween echter spoedig en wordt voor het laatst gevonden in 1424, waarna de naam burgemeester meer gebruikelijk werd; zij werden gekozen door het gegoede deel der burgerij en hadden zitting voor den tijd van één jaar, 20), van Goeden Vrijdag tot Goeden Vrijdag. Ze waren herkiesbaar en moesten bij benoeming ongeveer voldoen aan de eischen, gesteld ten aanzien van schout en schepenen.

De werkring der burgemeesteren was voornamelijk gelegen op financieel gebied. Zij regelden onder goedkeuring van schout, schepenen en vroedschap het bedrag der belasting en de verdeling daarvan over de burgers. Het beheer der domeinen enz. was mede in hunne handen gesteld. Voorts bewaarden zij de orde in de stad en stonden ten slotte aan het hoofd van wat men thans zou noemen gemeentelijke bedrijven.

Daar naast en geheel onafhankelijk van genoemde regeeringslichamen stond de vroedschap, of liever „de rijkdom", zooals dit instituut aanvankelijk werd genoemd. Haar oorsprong ligt in het duister, maar het is begrijpelijk dat de rijksten der stad als werkgevers en bezitters grooten invloed moesten hebben bij de burgerij en vaak in zaken van gewicht naar hunne meening werden gevraagd.

De Rijkdom bestond in 1391 reeds uit twintig leden en won langzamerhand zeer aan invloed. Op den duur zelfs bepaalde zij

o.a. het totaal bedrag der belastingen en accijnzen, en lieten het aan de zorg der burgemeesteren over die te innen. Ten slotte was alles van eenig gewicht ongeldig, indien het niet was gesanctioneerd door dit college.

Teekenend is het volgende. :

In begin van de vijftiende eeuw luidt de aanhef van een bevel:

„Schout, Schepenen, Burgemeesteren, met inwilliging van de 20 rijksten”, terwijl de aanhef in 1527 zegt: „De Vroedschap, Burgemeesteren, Schout en Schepenen”.

Ten slotte willen we in dit verband nog even noemen:

Den pensionaris of procureur, die de stad in rechten vertegenwoordigde en den secretaris, die onder toezicht van burgemeesteren belast was met het administratieve gedeelte der stadsaangelegenheden. Tot aan 1396 werd de secretaris benoemd door de graven, daarna door de stedelijke overheid, hiertoe gemachtigd door een privilegie van Albrecht van Beieren (1396). Philips de Schoone wilde later dit oud-grafelijk recht weder aan zich trekken, waarna het Hof van Holland in 1495 genoemd privilegie bekrachtigde.

Een eigenaardig gebruik bracht mede dat de secretaris den Dinsdag na Paschen, den dag waarop het nieuwe stedelijke bestuur geïnstalleerd werd, zijn sleutel aan het nieuwe college toonde, ten bewijze dat hij een aan de stedelijke overheid ondergeschikt ambtenaar was.

Overigens is het begrijpelijk dat voor den stedelijken dienst vele beambten noodig waren als dienaren van den schout, nachtwakers, portiers, kerkmeesters, weesmeesters enz.

Het zal misschien velen opvallen dat voor het bestuur van Hoorn, en in dien tijd voor alle steden van dien aard, zulk een uitgebreid aantal waardigheidsbekleeders noodig was. Men moet echter niet uit het oog verliezen, dat Hoorn als stad geheel op zich zelf stond, haar eigen wetgeving en rechtspraak regelde, waardoor zeker alle macht niet in eene hand mocht worden gelegd en een wederkerige controle noodzakelijk was. Hierdoor ontstond mede de in dien tijd eigenaardige aristocratisch-republikeinse regeeringsvorm.

Na deze korte beschrijving van het stedelijk bestuur keeren we nog even terug tot de privilegiën, waarvan zooals gezegd, dat van 1356 als het voornaamste kan worden beschouwd. Verdere belangrijke privilegiën waren die, welke het rechtsgebied der stad uitbreidden. De groote macht die Schout en Schepenen bezaten, ook in zaken van algemeen bestuur, werd daarmede tevens overgebracht op de dorpen die aan het gebied werden gehecht en waardoor deze onder de voogdij der stad kwamen. Reeds voor 1408 (de juiste datum is onbekend gebleven) werd aan Hoorn toegevoegd het dorp Zwaag. In 1408 kwam daarbij de „Veenhoop”, omvattende de dorpen Avenhorn, Beets, Berkhout, de Goorn, Grosthuizen, Mijzen, Oudendijk, Schardam en Scharwoude, terwijl nog in 1436 volgden Nubixwoud, Hauwert, Wognum, en Wadway. Mede was in 1418 het baljuwschap van Medemblik naar Hoorn overgebracht.

Verder zijn van belang eenige privilegiën betreffende Justitie, verbeurdverklaring enz. die niet alle hier behandeld kunnen worden. De stedelijke overheid gaf haar bevelen en verordeningen uit bij „keuren”. Deze regelden het marktwezen, den verkoop, de accijnzen, den bouw, het fabriekswezen, geboorte-, huwelijks- en overlijdensformaliteiten enz.

Zoo verkreeg dan Hoorn langs den weg van vrede alles wat de bloeiende jonge stad noodig had voor hare ontplooiing. Reeds aan den regeeringsvorm, de haar geschonken rechten, zien we hare belangrijkheid. Maar ook valt die belangrijkheid ons in het oog, wanneer we nagaan welk een omvang handel en nijverheid reeds hadden omstreeks 1400. De Hanze-recessen bewijzen, dat reeds in 1391 Albert Hemansz., een Hoornsch burger, zitting had in eene commissie gevestigd in Dantzig, die was belast met toezicht op den handel. In 1403 geeft Hamburg, op aansporing van Hoorn, eenige goederen terug, die op de Elbe genomen waren, terwijl in 1407 eenige Hoornsche afge-

Foto C. Steenbergh.

HOORN, DE ZESHONDERDJARIGE.

EIKENHOUTEN KOORAFLUITING IN DE NOORDERKERK.

In 't snijwerk boven de deur in 't midden het wapen van Hoorn (een hoorn), links daarvan het woord „will”, rechts daarvan „woort”, wat zeggen wil: „Wilt horen 't woort”.

vaardigden met den burgemeester van Hamburg besprekingen houden eveneens over eenige geleden schade. Hoorn nam dan ook mede een zeer belangrijke plaats in bij het Hanzeverbond. Later scheidde de stad zich af na een zeeoorlog, welke door Hoorn daadwerkelijk werd ondersteund, en in het voordeel van Holland alfiiep. Hoorn had in dezen oorlog 4 schepen nl. evenveel als Amsterdam en Haarlem.

De visscherij bloeide eveneens. Wagenaar schreef: „Iedereen weet hoe de steden Hoorn en Enkhuizen eertijds door de visscherij en zeevaart vermaard zijn geweest; zelfs in den tijd, dat Amsterdam nauwelijks wegens zijnen koophandel eenigen naam had” (21).

De plaatselijke nijverheid was mede niet gering. Bloeiende lakenfabrieken gaven honderden arbeid. Reeds in 1368 werd het „wanthuijs” of lakenmagazijn gesticht, dat als entrepôt beschouwd moet worden voor de buitenlandsche handelaren. Het brouwen van bier was eveneens een belangrijke tak van industrie. En bij dit alles was de invoer van vreemde lakens en bieren niet verboden, wat aanleiding gaf tot levendigen handel en eveneens tot groote concurrentie. Hoorn kon echter gerust meedoen, want de grond-

Foto C. Steenbergh.

HOORN, DE ZESHONDERDJARIGE.

HOEKJE BIJ BREESTRAAT EN SCHOOLSTEEG.

stoffen werden bij scheepsladingen tot voor de deuren der fabrieken gebracht. Ten slotte moet nog worden genoemd de scheepsbouw.

Wat het aantal inwoners betreft zijn ons geen nauwkeurige cijfers bekend; echter kan worden aangenomen dat Hoorn omstreeks het jaar 1400 7 à 8000 bewoners telde.

Bij al deze uitbreiding en groei werd Hoorn op den duur betrokken bij de algemeene politiek. In de eerste periode der Hoeksche en Kabeljauwsche twisten koos Hoorn, als de meeste Hollandse steden, partij voor graaf Willem. In 1396 kwam Albrecht van Beieren te Hoorn op zijn veldtocht tegen de Friezen. Hierin werd hij door de overheid gesteund met geld en manschappen. In dezen veldtocht sneuvelde een bekend Hoornsch edelman, Gerrit van Heemskerk (1400). In 1413 nam Hoorn deel aan den strijd tegen de Arkels.

Thans komen wij tot 1426, een zeer belangrijk jaar voor de stad.

Jacoba van Beieren had de oorlogsfakkels doen ontbranden en de rosse gloed verlichtte deze gewesten van Vlaanderen tot hoog in het Noorderkwartier. Wederom moest een burgeroorlog beslissen of Holland een spilletje dan wel een zwaardleed was en de Hoeksche en Kabeljauwsche twisten deden het land weergalmen van krijgsumroer. Hoorn had aanvankelijk geen partij gekozen, althans zich niet metterdaad uitgesproken.

Een betrekkelijk klein voorval zou echter oorzaak worden dat de stad eveneens naar de wapenen greep.

Jan Cruif, zoon van een der Hoornsche burgemeesters, bevond zich in 1426 te Gouda, waar op dit tijdstip ook Jacoba zich te midden van hare volgelingen ophield. Onze Hoornsche jonge man, die, zooals de romantiek wil, in de gelegenheid was geweest Jacoba van nabij te leeren kennen, waarna een heimelijke genegenheid was ontstaan (Cruif moet Jacoba geholpen hebben bij haar vlucht uit Gent) zag haar te paard te midden harer edelen en moet toen hoogstens eenige onvoorzichtige woorden gebedigd hebben, die oorzaak waren van zijne oogenblikkelijke gevangenneming. Of dit zuiver historisch is, (nl. die hier beschreven oorzaak zijner aanhouding) is niet vast te stellen, doch een feit is dat de oude Cruif, na ontvangen tijding, zich met een groote som gelds naar Gouda spoedde en aldaar zijn zoon met groote willekeur zag behandeld. Vruchteloos bood hij een losprijs: het doodvonnis werd geveld en de jonge man onthoofd voor de oogen van den vader. Deze, terugsnellend naar Hoorn, wendde al zijn invloed aan om haar die noodloze wreedheid betaald te zetten. Het gelukte hem, Hoorn partij te doen kiezen tegen Jacoba, waarbij het feit dat de Kennemers, Hoekschgezind, hun strooptochten uitstrekten tot in de buurt van Hoorn, hem niet weinig hielp.

Op dit oogenblik bezat Hoorn nog geen wallen en lag de stad geheel weerloos tegen elken aanval. Nu echter de teerling was geworpen werden in allerijl door de burgers wallen aangelegd waaraan bijna ieder meewerkte. Cruif moet hiervoor het geld, dat hij mede naar Gouda genomen had, beschikbaar hebben gesteld.

Deze wallen waren van aarde opgeworpen doch, versterkt met eenige wachthuizen, en gelegen achter breede, diepe grachten, vormden zij een voor dien tijd zeer doelmatige verdediging. Kruppsche kanonnen behoefde men toen nog niet te vreezen!

Wanneer we de richting der wallen volgen, dan eerst kunnen we waarnemen, welk een uitgestrektheid Hoorn in dit jaar (1426) reeds bezat, want we herkennen dan al voor een groot gedeelte den vorm, dien de stad nu nog vertoont. De wal liep van het einde Breed (Westerpoort), Varkenmarkt, om de Noorderkerk, langs een gedeelte der hedendaagsche Veemarkt, Dal en Turfhaven naar het terrein der tegenwoordige gasfabriek, waar hij eindigde in de oude Oosterpoort, waar nu de sluis is tusschen Karperkuil en Modderbakken.

Aan de zeezijde vond men toen nog niet het „Achter op het Zand”,

het Visscherseiland en het eiland, waarop thans de Rijkswerkinrichting ligt, terwijl op de plaats van den Hoofdtoren een eenvoudig aarden blokhuis en een molen stonden. Ook was van Karperkuil, Baadland, en A. B. C. geen spoor te vinden. De plantsoenen en wandelwegen van nu zijn overblijfselen van havens en kaden, die eerst later zouden worden aangelegd.

Niettemin blijkt dat Hoorn in 1426, dus ruim honderd jaar na zijn ontstaan zoo niet volkomen, dan toch zich ontwikkeld had op eene wijze, die merkwaardig mag worden genoemd.

Men had zich intusschen bijtijds gewapend. De Kennemers en Alkmaarders, die de partij van Jacoba hadden ge-

kozen, trokken tegen Hoorn op. Waterland en een groot deel van West-Friesland waren reeds voor hun macht bezweken. Medemblik en Enkhuizen hadden tot hunne schade kennis gemaakt met de stroopende benden en Hoorn was de eenige plaats die nog niet door hen was aangetast. Thans was de beurt aan haar.

De vijand, onder bevel van Willem van Nagel, trok tusschen Zwaagdijk en Blokker, langs den Oudendijk nader, en wist aanvankelijk de Hoornaars met een flink verlies te verslaan (13 Juli 1426). De legermacht van Hoorn werd geheel verstrooid en slechts langs groote omwegen konden de vluchtelingen de stad bereiken. De ontsteltenis in Hoorn was groot. Er moest direct gehandeld worden, wilde men niet overgeleverd worden aan den lang niet malschen vijand. Met uitstel was reeds veel gewonnen en de overheid nam een list te baat. Alle inwoners, zelfs vrouwen en grijsaards, werden in slagorde geschaard onder de wallen der stad. Hierdoor werd de vijand in den waan gebracht dat Hoorn nog voldoende strijdkrachten bezat. De list gelukte, van Nagel trok terug om zijn mannen eenige dagen rust te gunnen en zich voor te bereiden op een stormaanval. Intusschen zond men uit de benarde stad een bode naar den graaf om hulp te verzoeken. Reeds eenige dagen daarna kwam er versterking. Heer Jan de Villers van l'Isle-Adam kwam over zee aan het hoofd van ongeveer 500 manschappen op een middag te Hoorn aan. De vreugde der burgerij leert men

kennen als men ziet dat op „de Roode Steen” terstond tafels werden gedekt waartoe ieder burger wat aansleepte! Na het onthaal werd de strijdmacht verzameld en trok men den vijand tege-
moet. Juist een week na het eerste treffen raakten de Hoornaars opnieuw slaags en smaakten de voldoening met hun bondgenoot de Kennemers bloedig te verslaan, waarbij de vijandelijke aanvoerder sneuvelde. De plaats waar de vijand moest terugkeeren heet nog thans het „Keern”.

De Kennemers trokken ijlings af en de stedelijke banier van Alkmaar werd in triomf binnen Hoorn gebracht en daar als herinnering aan de behaalde zege opgehangen in de Grootte Kerk. (In 1482, toen een opstand binnen Hoorn gedempt werd, en de soldaten van den graaf de stad innamen, haalde een Alkmaarsch burger de banier weder af en bracht haar naar Alkmaar. De bringer werd beloond met een stedelijke betrekking aldaar nl. stadsbode en omroeper).

Graaf Filips kwam naar aanleiding van den goeden afloop persoonlijk naar Hoorn om zijne groote tevredenheid te betuigen.

Hiermede zijn * aan * het eind van onze beschouwingen gekomen.

Het feit echter dat niet allen, die zich hebben bezig gehouden met de studie van Hoorn's ontstaan, tot de overtuiging zijn gekomen dat de stad eerst in 1316 is gesticht, noopt ons, hieromtrent nog het een en ander te vermelden. Hoewel, voor zoover na te gaan is, er slechts weinigen zijn, die Hoorn ouder schatten, verdienen toch hunne opmerkingen de aandacht.

Raimond van Marle tracht op grond van eenige verzamelde bedenkingen aan te toonen dat Hoorn reeds vóór 1316 moet hebben bestaan. O.i. is hij er niet in geslaagd deze meening ingang te doen vinden, en zijn betoog maakt ook geen al te stevigen indruk, waaruit mag worden afgeleid, dat de schrijver zelf niet geheel zeker van zijne zaak is. (22).

Van Marle grondt zijne beweringen op de volgende feiten:

1°. Er bestaan verrekeningen van Medemblik, gedateerd 1311, waaruit moet blijken dat eenige personen uit Hoorn belasting betaalden, waarschijnlijk het perso-

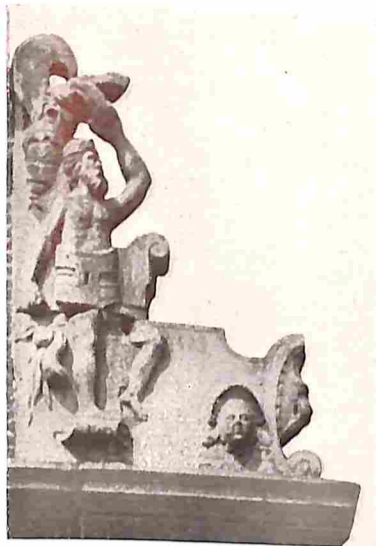

Foto's C. Steenberghe.

HOORN, DE ZIJDE

„DIT IS ST.”

De oudste mooie gevel van Hoorn, die de trappen vullen, zijn op

- neel der sluizen en dat men in 1319 sprak van „nieuwe sluizen”, zoodat mag worden aangenomen dat er voor dien „oude sluizen” zijn geweest, die dan zeker reeds voor 1316 bestonden. 23)
- 2°. In 1298 veroordeelde Jan van Avesnes verscheidene plaatsen tot betaling van een som groot 18000 ponden, waarvan echter waren uitgesloten Werenhuizen, Nutinghe, Hoerne, den Zevenang e. a.
- 3°. Schrijver verwondert zich erover dat Hoorn reeds in 1356, dus 40 jaar na zijn ontstaan, dezelfde

voorrechten verkreeg; als Medemblik en deze laatste stad pas in het genot daarvan gesteld werd toen zij reeds 3 eeuwen bestond.

Een struikelblok is dus dat reeds voor 1316 de naam Hoorn wordt aangetroffen. En nu wil ons de sprong naar de bewering, dat Hoorn dus vóór 1316 reeds bestond, te gewaagd voorkomen.

Hoevele plaatsen toch zullen hun naam danken aan het feit, dat lange jaren voor hun eigenlijk bestaan, reeds de streek, de naaste omgeving, de vorm van een dijk, rivier, heuvel enz. dien naam droeg en die later zeer begrijpelijk zou overgaan op de stad zelve. We kunnen b. v. aannemen, dat voor 1316 de streek, waar Hoorn zou ontstaan, den naam Hoorn, Horne of Hoerne droeg. Hetzij dat de vorm van den Nieuwendam hiertoe aanleiding heeft gegeven, hetzij dat de oorsprong moet worden gezocht door Hoorn te vertalen in: Hoek, een feit is, dat de stad reeds direct haar tegenwoordigen naam had. Ten westen van de sluizen moet in het einde van de dertiende eeuw een dorp hebben gelegen, Dampden. Dit dorp is verdwenen; vermoedelijk moest het worden ont-ruimd tengevolge van het langzaam verzinken in zee.

Junius, een Hoornsche geleerde uit de 16e eeuw, beweert dat Dampden op een eiland lag, voor den ingang der Hoornsche haven, waardoor de deining in deze haven werd verminderd en Hoorn ook daardoor zulk een veilige ankerplaats was. Zelfs vertelt hij hoe hij als knaap (dit moet ongeveer in 1530 geweest zijn) bij een zeer lagen waterstand nog gezien heeft hoe eenige roekelooze burgers om winstbejag ijzeren ketels en ander huisraad, wadend daar weg haalden. Velius nu veronderstelde reeds, dat de plaats der sluizen, „Dampsterhoek” of „Dampsterhoorn” heette, waaruit dan Hoorn kan zijn ontstaan. Als meest waarschijnlijk geeft hij echter aan dat de naam afkomstig is van een uithangteeken aan een der drie herbergen, en dat een hoorn moet hebben voorgesteld. Zeer aannemelijk is dat de streek of de sluis met overtoom reeds vóór 1316 den naam droeg van Hoorn, Horne of Hoerne en dat men bij den bouw der herbergen hiermede rekening houdend, een hoorn als uithangteeken bezigde.

Vermoedelijk zal dit dan tevens de oorsprong zijn van het stedelijk wapen.

In dezen geest zou dan ook van Marle's tweede bezwaar kunnen worden ontzenuwd. De streek Hoerne zou evenals de streek „de Zevenang” vrijgesteld kunnen zijn. Echter zal dit punt wel nooit tot klaarheid worden gebracht. Van Marle zelf weet er blijkbaar geen raad mede, want hij laat de beoordeeling ervan over aan het publiek. 24)

Wat nu die belasting betreft, kunnen we eveneens aannemen dat het sluispersoneel hiermede is bedoeld. En juist het feit dat Medemblik deze penningen inde, pleit nog meer voor de bewering dat Hoorn toen nog niet bestond.

Dan wordt in verband met dit punt nog gesproken over oude en nieuwe sluizen. We willen gaarne direct toegeven, dat, zoo in 1319 sprake is van „nieuwe sluizen”, er zeker voor 1316 oude hebben gestaan. Doch o.i. doet dit aan de bewering dat Hoorn is

gesticht in 1316 niets af. Wat ons betreft mogen de sluizen desnoods lange jaren vóór 1316 hebben bestaan. We achten het raadzaam de stichting der eerste particuliere huizen als oorsprong van Hoorn te beschouwen.

Het laatste bezwaar van den schrijver van „Hoorn au moyen age” kunnen we allermint deelen. Hoorn is ontstaan in een voor de steden zeer gunstig tijdperk, waarvan een snelle uitbreiding het gevolg was. In den strijd der graven met adel en kroonpretendenten hadden de eersten de steden naar de oogen te zien en werden deze begiftigd met rechten, waarvan vroeger zelfs geen sprake was. Hoorn is een der steden die, hoewel van jonger datum, eveneens profiteerde van de gunstige tijdsomstandigheden, en daardoor spoediger dan menige andere stad vele rechten bezat. De gunstige ligging, zoowel uit handels- als uit strategisch oogpunt beschouwd, zal mede hieraan niet vreemd zijn geweest.

Het is niet onwaarschijnlijk dat ook Velius niet steeds even nauwkeurig in zijne opgaven is geweest en dat mogelijk hier en daar bij het ontdekken van nadere gegevens correcties kunnen worden aangebracht. Men zij echter zeer voorzichtig met het beoordeelen van zijn werk. Velius staat zeer hoog aangeschreven wat zijn kennis en bekwaamheid ten opzichte van Hoorn's geschiedenis betreft. Hij heeft deze geschiedenis als een ernstige studie beschouwd en is door persoonlijke omstandigheden steeds in de schoonste gelegenheid geweest, vele archieven, zoo stedelijke als particuliere, te raadplegen bij die studie. En waar deze bekwame schrijver met beslistheid beweert dat Hoorn's eerste huizen werden gebouwd in 1316, zal hij zeer zeker niet op losse gronden tot die overtuiging zijn gekomen en gebiedt ons de voorzichtigheid om, zoolang geen afdoende feiten het tegendeel bewijzen, ons te houden aan wat Velius voor het nageslacht heeft bewaard, overtuigd als we zijn dat hij voor ons in dezen een nooit voldoende te waardeeren leidsman is.

Dan zij nog opgemerkt dat Simon Eikelenberg bij zijn werk over Vroonen (1713) een keurige kaart gaf van West-Friesland, Kennemerland en Waterland, aangevende de gesteldheid dier gewesten omstreeks het jaar 1300. Op deze kaart zoeken we Hoorn tevergeefs, hetgeen in niet geringe mate bijdraagt tot de zekerheid waarmede we Hoorn eerst moeten zoeken in het begin van de 14e eeuw.

Ten slotte citeeren we uit Mr. Pols': „Westfriesche stadrechten” (deel I, blz. XVII) „... Daar Hoorn geen oorspronkelijk dorp was, maar in de laatste halve eeuw als handelsplaats was verzezen in den ban van een ander dorp, vermoedelijk Zwaag, laat... enz.” Tot toelichting diene dat Mr. Pols hier spreekt over de handvest van 1356!

Deze zoo beslissende uitspraak laat zeker geen ruimte voor de bewering, die van Marle met minder zekerheid heeft voorgeschreven en is voor ons een bewijs temeer, dat het jaar van Hoorn's stichting volstrekt niet in het duister ligt.

Overneming verboden.

J. B. BECKER.

17) Van Marle putte vele zijner gegevens o. a. uit „West-Friesche stadrechten”, door Mr. M. S. Pols, welk werk mede rijk is aan berichten betreffende hetgene, dat door Velius niet is vermeld en dat in zijne kronieken ook niet op de juiste plaats ware geweest.

18) Bij later privilege is dit gewijzigd in dier voege, dat Hoorn zelf den schout mocht kiezen. (477).

19) Voor 1417 werden ook de schepenen door den graaf benoemd.

20) Hierin is in 1452 verandering gebracht. Men beklagde zich dat de burgermeesters zich niet voldoende in het bestuur konden inwerken, waarom werd bepaald dat het aantal met een zou worden vermeerderd en de burgermeesters niet gelijktijdig zouden aftreden.

21) Wagenaar, Amsterdams opkomst en aanzien. dl. II S 1, blz. 8.

22) Van Marle, blz. 6 en 7.

23) Deze gegevens putte van Marle uit de „Nieuwe Kroniek van Hoorn” van H. Kroon Dz. en F. Kapteijn.

24) Van Marle, blz. 6.

IJZEL ALS VOORTEEKEN.

(10 Dec. 1664).

IN een zijner boetpredikaties — naar aanleiding van Psalm 105 vers 5 — uitgesproken 2 Januari 1675 en opgenomen in den meermalen herdrukten bundel „Nederlands Vloek en Zegen”, geeft Florentius Costerus, die gedurende 47 jaren predikant te Hoorn was, een overzicht van de rampen, die ons vaderland in zijn tijd hadden getroffen.

Hij herinnert o.a. aan het noodlottig jaar 1665, waarin wij de nederlaag leden tegen de Engelschen bij Lowestoff, toen „onze groote en beroemde vloot te schande gemaakt

ONDERDJARIGE.

S GASTHUIS.

gebouwd in 1563. De figuren, bladzijden afzonderlijk afgebeeld.

Foto C. Steenberg.

HOORN, DE ZESHONDERDJARIGE.
HUISJE VAN 1593 AAN HET MUNNIKENVELD.

gedrukt werd en daar onder zuchtte, hetwelk, als het geschiedt, zelden of nooit wat goeds beduidt".

Costerus' epitomator, P. IJ. van der Hof, brengt in een uitvoerig gedicht, hetwelk den hoofdinhoud der preeken weergeeft, het bovenstaande aldus in poëzie:

Foto C. Steenberg.

HOORN, DE ZESHONDERDJARIGE.
HOORN'S OUDSTE HAVEN. GEZICHT VAN VENIDSE OP NIEUWENDAM EN KORENMARKT.

werd en onze Admiraal van Wassenaer Van Obdam, en eenige schepen met hem, door kracht des buspoeders in de lucht sprongen". In hetzelfde jaar had ook de inval van den Munsterschen bisschop, Bernard van Galen, in Gelderland plaats.

Aan voorttekenen had het, zijns inziens, niet ontbroken: ongedierte in 't veld, stormen, pestilentie en de „Delftsche donderslag" (het in de lucht springen van 't oorlogsmagazijn, in October 1654). Niet onopgemerkt mocht ook blijven hoe den tienden December van het jaar 1664 (elders is 20 December als datum genoemd) een wonderlijke *IJzel* de huizen en torens met dik ijs bezette, terwijl de boomen er zoo zwaar mee beladen waren, 1) dat zij van een scheurden. „En kan men nu juist niet zeggen — aldus de eerwaarde — dat het in zich zelven zulken zwaren Oordeel was, het was evenwel 'n groot verstel in de natuur, alsof deze leed en tegen haar inclinatie

Noch qeam een ysselycke 2) plaegh
In 't najaer, die het Boom Cieraet
Door swaren Ys-val neder slaet.
Dit yslyk Ys, dat aan de boomen
Soo dick, soo vast hing, deed de vromen
Al vreesen dat er weer een Ban 3)
Op 't landt lagh. Ach, den Engelsman
Gestijft door het Westfaelsche Swyn 4)
Woud ons weer tot een Vyandt syn.

Evenals de vuurpijl, die den 29 April 1664 des avonds omstreeks zeven uur over alle provinciën des lands van den hemel schoot en een komeet, zoo dikwijls die zich vertoonde, als boden van naderend onheil werden gevreesd, zoo werd ook de *IJzel* beschouwd als een noodlottig voortteken.

En dominé Costerus was zeker niet de eenige, die de rampen, die in zijn tijd ons vaderland teisterden, beschouwde als een gerechte straf voor de zonden des volks, getuige o. a. de woorden, met welke M. Beirman zijn lofdicht op den schrijver van „*Vloek en Zegen*" (opgenomen in dezen bundel) besluit:

Kom, leer dan, Nederland, in boosheid schier verzopen, 5)
Der sonde dode vrugt: en zondigt dan niet meer!
Naarden.

F. W. DRIJVER.

- 1) Abbing zegt in zijn „*Geschiedenis van Hoorn*" dat een takje, zoo dik als een vinger, door het aanvriezend ijs den omvang van een arm kreeg.
- 2) Aardige woordspeling! — zie ook den 4den regel van 't vers.
- 3) Ban = vloek.
- 4) Bedoeld is: de Bisschop van Munster.
- 5) De dichter ontleent dit beeld(!) waarschijnlijk aan den levigen storm van 5 Dec. '65, welke in Costerus' preek wordt vermeld en die den Waterlandschen dijk doorbrak en vele polders en meren tot een zee maakte.

HET „JOHN GRIER HOME".

(Vervolg van blz. 591).

Gisteren telegrafeerde dat gezin ons, dat zij hem niet langer konden houden en vroegen mij of ik zoo goed wilde zijn hem van den zesuurtrein te halen. Turnfelt ging naar het station maar daar was geen Thomas te bekennen. Ik stuurde nog dienzelfden avond een telegram weg, waarin ik hun vertelde, dat de jongen niet was aangekomen en om nadere bijzonderheden verzocht.

Gisternacht bleef ik wat langer dan gewoonlijk op om mijn lessenaar op te ruimen en ook, om met heldere gedachten het nieuwe jaar in te gaan. Tegen twaalf uur merkte ik, dat het al laat geworden was en dat ik erg afgemat was. Juist was ik van plan naar bed te gaan, toen ik door een geklop op de buitendeur schrok. Ik stak mijn hoofd uit het raam en vroeg, wie daar was. „Tommy Kehoe" antwoordde een heel onvaste stem.

Ik vloog naar beneden en opende de deur en die jongen, zestien jaar oud, strompelde naar binnen — stomdronken! Gelukkig was Percy niet ver weg, zoodat ik hem kon roepen. Ik wekte hem en samen sleepten wij Thomas naar onze logeerkamer, de eenige afgezonderde plaats van ons gebouw. Daarna telefoneerde ik om den dokter, die, naar ik vrees, een erg vermoeienden dag achter zich had. Hij kwam terstond en wij hadden met ons drieën een afschuwelijken nacht. Naderhand bleek, dat de jongen met zijn bagage een flesch haarwater had meegenomen, die aan zijn vroegeren baas toebehoorde. Dat goed bestond voor de helft uit alcohol en hiermee had Thomas zich gedurende zijn reis verkwikt.

Hij verkeerde in zulk een toestand, dat ik vreesde, dat wij hem niet meer zouden kunnen redden — vreesde, neen dat hoopte ik zelfs. Als ik een geneesheer was, zou ik in zulke gevallen in het welzijn van het komende geslacht niet trachten redding aan te brengen. Maar je had Sandy eens moeten zien werken! Dat vreeselijk instinct, dat hier een leven te redden viel, was bij hem ontwaakt en hij vocht met alle kracht en energie, die hem eigen was.

Ik zette sterke koffie en hielp zooveel ik kon en liet daarna de twee mannen met den jongen achter. Ik ging naar mijn kamer, maar kon er niet toe overgaan naar bed te gaan, daar ik bang was, dat ze me misschien toch nog noodig konden hebben. Tegen vier uur kwam Sandy in mijn zitkamer met de tijding, dat de jongen in slaap was gevallen en dat Percy naar bed was gegaan. Die arme Sandy zag er zoo grauw en afgemat uit, alsof hij niet meer verder kon en toen ik hem aankeek, dacht ik er aan, hoe wanhopig hij werkt om anderen het leven te redden terwijl hij zichzelf nooit spaart en ik zag dat ellendig huis van hem voor mij, waarin nooit eenige vroolijkheid doordringt en de vreeselijke tragedie, die zijn geheele leven beheerscht, drong zich met geweld aan mij op. Alle beleedigde gevoelens, die ik zoo langen tijd had verzameld, verdwenen plotseling. Ik voelde een groote sympathie voor hem en ik strekte mijn hand naar hem uit. Hij reikte mij de zijne en plots, — ik weet nog niet

hoe — ging er een electriche schok door ons heen. Het volgend oogenblik lagen wij in elkaars armen. Hij liet mijn hand los en legde mij kalm neer in een grooten armstoel. „Mijn God, Sallie, denk je, dat ik niet ook van vleesch en bloed ben?” zei hij en ging de kamer uit. Ik viel in dien stoel in slaap en toen vanmorgen de zon in mijn gezicht scheen, werd ik wakker en zag Jane over mij gebukt, vol verbazing op mij neerziende.

Vanmorgen om elf uur kwam hij weer hier, keek mij, zonder ook maar in het minst met zijn oogen te knippen, koeltjes aan en zeide mij, dat Thomas elke twee uur wat warme melk moest hebben en dat ook de stippen in Maggie Peters' keel nagegaan moesten worden.

Nu zijn wij weer bij het oude standpunt en alleen de herinnering aan dat ééne minuutje in dien ellendigen nacht is mij gebleven.

Maar het zou toch wel pikant zijn geweest, vind je ook niet, als Sandy en ik zouden ontdekken, dat we op elkaar verliefd waren geworden, terwijl hij met een teeder beminde vrouw in een krankzinnigengesticht en ik met een woedenden verloofde in Washington zit. Misschien is het wel het beste voor mij, dat ik mij dadelijk in het Noodlot schik en kalm een paar maanden lang S. McB's op mijn tafellakens borduur, zooals elk ander fatsoenlijk verloofd meisje zou doen.

Ik herhaal nog eens met kracht, dat deze brief niet voor Jervis' oogen bestemd is. Verscheur hem in kleine stukjes en gooi die in de Caraïbische Zee.

Lieve Gordon,

3 Januari.

Je hebt groot gelijk dat je boos bent. Ik weet heel goed, dat ik geen aardige, lieve minnebrieven schrijf. Ik heb daarvoor alleen maar de brieven van Elisabeth Barrett en Robert Browning in te zien om te constateeren, dat de warmte van mijn stijl nog veel te wenschen overlaat. Maar je weet reeds en dat al heel lang, dat ik een hevig geëmotioneerd gemoed heb. Ik weet wel, dat je verlangt naar zulke zinnnetjes als: „Den heelen dag denk ik slechts aan jou” „Mijn liefste, ik gevoel me alleen gelukkig als jij bij me bent”, maar dat zou niet bepaald waar zijn. Jij vult niet al mijn gedachten, 107 vondelingetjes doen dat, en ik gevoel me werkelijk heel goed, ook als jij niet hier bent. En ik wil natuurlijk zijn. Je zult toch niet wenschen, dat ik je vertel, dat ik me verlaten en eenzaam gevoel als dat niet het geval is. Maar toch vind ik het altijd heerlijk als je hier bent. Je weet dat heel goed en het is een groote teleurstelling voor me als je niet kunt komen. Ik waardeer ten volle al je lieve, innemende karaktertrekken maar werkelijk, mijn goede jongen, ik kan je geen sentimenteële brieven sturen. Ik denk nog steeds aan die hotelkamermeid, van wie je de brieven op je lessenaar liet slingeren en nu hoef je me niet dadelijk te vertellen, dat je die brieven niet op je hart draagt want dat weet ik ook wel beter.

Vergeef me als ik je met mijn laatsten brief pijn deed. Sedert ik hier kwam, ben ik erg critisch geworden, wat het onderwerp „drank” betreft. Jij zou net zoo zijn als jij gezien hadt, wat ik hier heb gezien. Verschillende van mijn kinderen zijn het treurig resultaat van een paar aan drank verslaafde ouders en hun leven zal nooit volkomen gelijk worden aan dat van een normaal kind. Ik kan de rijen van onze kinderen niet langs kijken of ik moet aan dat vreeselijk kwaad denken.

Ik ben bang, dat je werkelijk gelijk hebt als je zegt, dat het een truc van een vrouw is om groote woorden over vergeven te maken en er dan toch nog altijd op terug te komen. Maar, zie je, Gordon, ik weet eigenlijk niet, wat het woord vergeving beteekent. Het kan niet gelijk staan met vergeten want dat is een physiologisch proces en hangt niet van den wil af. Wij allen hebben een verzameling van gedachten, die wij graag kwijt zouden willen zijn maar ongelukkigwijls verlaten juist die ons niet. Als vergeving beteekent, dat je ergens nooit meer over spreekt, dan zou ik dat wel kunnen, maar het is niet altijd de verstandigste manier om iets onplezierigs te begraven. Het groeit en groeit dan en stroomt als vergift door je bloed en door je gedachten.

Ach Gordon, werkelijk, ik wilde je dit allemaal niet vertellen. Ik wou lief en vriendelijk tegen je zijn, de zorgeloze soms wat lichtzinnige Sallie, die jij het liefste ziet. Maar ik heb in dit laatste jaar zóóveel Realiteit meegemaakt, dat ik werkelijk bang ben, dat ik in een heel ander meisje ben veranderd dan het persoontje, waarop jij verliefd werd. Ik ben niet langer het lichtzinnige wezentje, dat met het leven speelt. Ik weet dat voor mezelf heel zeker en dat beteekent ook, dat ik niet altijd kan lachen en gekheid maken.

Ik weet wel, dat dit alweer een vreeselijk onhartelijke brief is, even erg als de laatste en misschien nog erger, maar als je eens wist, wat we achter ons hebben: een jongen, zestien jaar oud, erfelijk belast,

kind van aan drank verslaafde ouders, heeft zich bijna vergiftigd door het opdruken van een flesch haarwater, dat voor de helft uit alcohol bestond. Wij hebben drie dagen lang hard geploeterd en ik weet nu, dat hij genoeg hersteld is om het grapje nogeens te herhalen alshijdaar toe gelegenheid ziet. „It's a gude ward, but they're ill that 's in it.”

Verontschuldigd die Schotsche uitlating. Het is een slip of the pen. Verontschuldigd alles, wil je? Sallie.

(Wordt vervolgd).

Een nakomeling van Confucius.

De laatste nakomeling in het 76e geslacht van Confucius, — die voor vier en twintig eeuwen op deze aarde leeraarde, — is Shen-Koeng, „de heilige hertog”. Hij is thans een man van 56 jaar: zijn familienaam is Koeng-Lioegi. Hij behoort tot de voornaamste mannen van China en vertegenwoordigde zijn volk in 1910 bij het eeuwfeest der Berlijnsche hoogeschool. Van den laatsten Keizer van China was hij de schoonvader, en hij bekleedt eene betrekking, die men met het curatorschap eener

Foto C. Steenberg.

HOORN, DE ZESHONDERDJARIGE.
POORTJE IN HET Z.G.N. KLOOSTER, VROEGER
BEHOORENDE TOT HET GEERTENKLOOSTER
IN DE 17DE EEUW GEDEELTELIJK INGERICHT
ALS OUDE VROUWENHUIS.

F. to C. Steenberg.

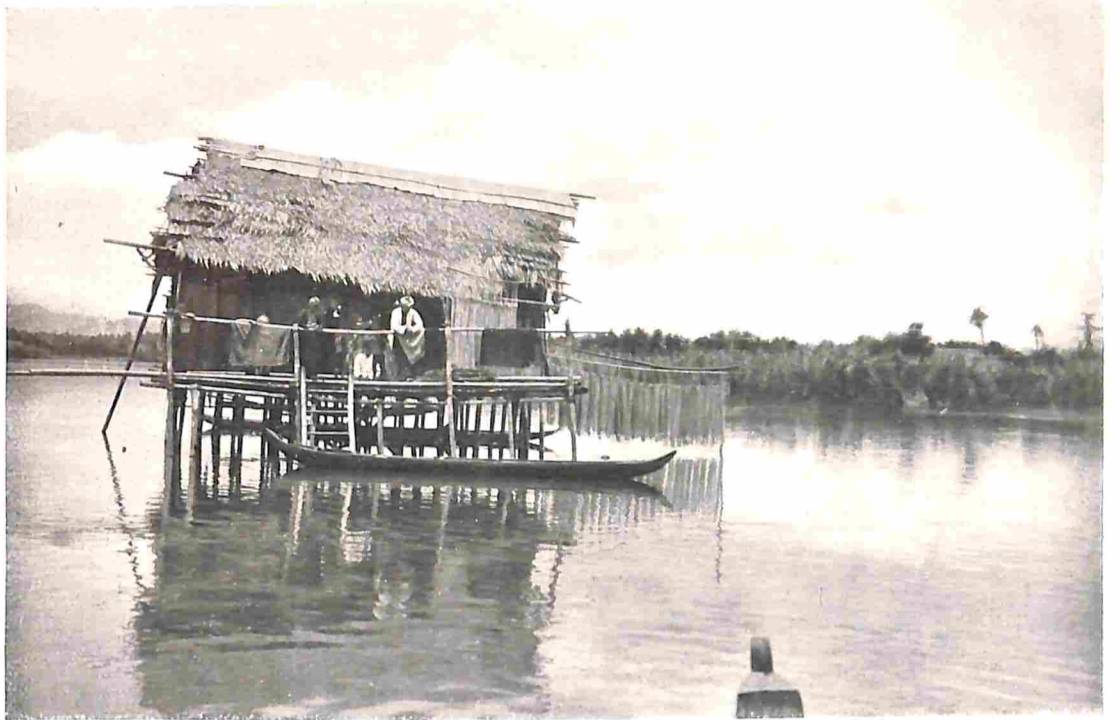
HOORN, DE ZESHONDERDJARIGE.
TRAPGEVELS AAN HET MUNNIKENVELD, BEHOORENDE TOT HET DAARNAAST
GELEGEN STAPELSHOFJE.

hoogeschool ten onzent zou kunnen vergelijken. Nog op den dag van heden bezit Shen-Koeng landerijen, die reeds aan Confucius hebben toebehoord. Zij bevinden zich in de provincie Sjantoeng, dicht bij het graf van Confucius. Hij is een man van een statigen en krachtigen lichaamsbouw en onderscheidt zich daardoor zeer wezenlijk van zijne landslieden, die meestal klein van gestalte zijn. Als nakomeling van Confucius wordt hij als een soort van heilige beschouwd, wat hem echter niet verhindert de wereldsche genoegens en een goeden maaltijd zeer te waardeeren. Hij is verbazend rijk, daar te allen tijde de nakomelingen van Confucius door de keizerlijke familie met geld en goede gaven overladen werden. Van tijd tot tijd bezoekt hij de hoofdstad en wordt daar met groote eerbiedsbewijzen ontvangen. Ondanks alles is Shen-Koeng echter een man van den vooruitgang. Een bewijs hiervoor is, dat hij tot groote ontsteltenis der Oud-Chineezers heeft toegestaan, dat er een spoorweg werd aangelegd, die door zijne goederen loopt. De prins-regent Tsjoen, de voogd van den kleinen destijds vierjarigen keizer Poe-Yi, bracht toen voor dezen eene verloving tot stand, niet met eene prinses der Mandsjoe-dynastie, gelijk dat vroeger gebruikelijk was, maar met eene dochter van Shen-Koeng. Algemeen werd die verbintenis als eene verstandige daad beschouwd, die er toe bijdragen moest, het Chineesche volk nader tot het keizerlijk huis te brengen. S.

OP EN BIJ HET MEER VAN LIMBOTTO.

HOEWEL minder groot, en daarom minder bekend dan 't meer van Tondano in de Minalhassa, is het meer van Limbotto voor reizigers op Celebes niet minder interessant. Zoowel de botanicus, als de zoöloog vindt er dingen van zijn gading. De eerste zal in verrukking komen over de fraaie waterplompen, en lotussen, die met haar groote bladeren geheele drijvende eilanden vormen.

De tweede komt oogen te kort, om alle soorten vogels waar te nemen, die deze rustige watervlakte bewonen. Waar hij den blik heen richt, zal hij ze zien: boven zich, links en rechts van zich; maar ook, wanneer hij naar beneden kijkt, zal hij meermalen een van deze dieren kunnen ontdekken. Want hangen of zweven boven, hoog in de lucht, de zeearenden met hun witten kop en zitten talrijke reigers in deftig gepeins op de staken van de vischfuisen, die men allerwege ontwaart, en scheren de zeezwaluwen om uw hoofd, de altijd bezige waterhoentjes met hun vuur-

OP EN BIJ HET MEER VAN LIMBOTTO.
PAALWONING IN HET MEER.

rooden snavel wagen 't soms in hun ijver, onder uw blotto door te zwemmen. En 't kristallere water verbergt hen niet.

Behalve deze soorten van vogels, waaronder niet alleen fraaie exemplaren, maar tevens bijzondere afwijkingen voorkomen, als reigers met driekleurigen snavel, ontdekt men er wulpen en aalscholvers, fuiten en rallen.

Bovendien is het meer van Limbotto bijzonder rijk aan visch, garnalen en krabben, die men door de geringe diepte en het heldere water evengoed in hun bedrijf kan waarnemen. Deze rijkdom aan visch is gereedelijk aan te nemen, als men bedenkt, dat voor al deze watervogels visch het eenige voedsel is, en men weet, dat visch tevens een belangrijk bestanddeel is van de gerechten die de maaltijden vormen der om en in het meer wonende Inlanders.

Evenwel — niet alle reizigers zijn botanici of zoölogen. Maar op hen, die niet van bijzondere liefde van planten of dieren vervuld zijn, zal het mer van Limbotto toch ook een niet uit te wischen indruk maken.

Gewoonlijk waait er een vochtige wind, en overstolpt een betrokken lucht het watervlak; en dit alles geeft aan 't geheele natuurtafereel zoo'n eigenaardige stemming, dat men zich eerder in de Zuidhollandsche polders, ten noorden van Gouda wanen zou, dan op een plaats in de „verzengde luchtstreek”, vlak op den evenaar.

* * *

In de onmiddellijke nabijheid van 't meer van Limbotto vindt men warme bronnen (Ajer Panas). Een kleine kali loopt over eenige plaatsen waar heet water uit den grond opborrelt. Door de vereeniging van het kali- en bronwater krijgt het verder stroomende kali water een temperatuur van 85° C. Het water is zwavelhoudend, waardoor het een flauwen smaak krijgt. Op enkele plaatsen ontdekt men een geelachtig bezinksel, dat den bodem zoodanig kleurt.

Natuurlijk wijst de aanwezigheid van deze bronnen op vulkanische werking van den bodem, hoewel geen vuurspuwende bergen in de nabijheid zijn.

De bewoners van de hier gebouwde huizen exploiteeren het heete water; niet alleen worden hun spijzen er in gekookt, en wordt de wasch er in te weken gelegd, zij maakten een badkamer, waar bezoekers van 't meer tegen betaling van enkele duiten kunnen profiteeren van een „warm bad”.

Gorontalo. JOB. M. V. BLANKENBERGHE.

HET AMERIKAANSCHE DUEL.

DOOR EWALD GERHARD SEELIGER.

(5) (Geautoriseerde Vertaling).

„ZIJN plan”, zoovervolgde Nathanael, „is mislukt. Als geslepen boef weet hij, dat hij vervolgd wordt. Hij zal zich niet langer

OP EN BIJ HET MEER VAN LIMBOTTO.

WELVARENDE INLANDERS UIT DEN OMTREK VAN HET MEER.

Volgens Gorontalosse gewoonte rijdt de vrouw met het hoofd des gezins mee op hetzelfde paardje, een uit Spanje ingevoerd exemplaar. Men lette op de prachtige horens van den karbouw.

OP EN BIJ HET MEER VAN LIMBOTTO.

AJER PANAS. LINKS EEN „BLOTTO“, EEN UITGEHOLDE BOOMSTAM, DOOR DE INLANDERS BIJ HET VISSCHEN GEBRUIKT.

op één plaats op houden dan strikt noodzakelijk is. En daar U hem afgewezen hebt, heeft hij hier niets meer te doen. Het was maar het beste, dat hem een ongeluk overkwam.”

„Houd op!” steunde zij pijnlijk. „Ik kan U niet aanhooren”.

„Het allerbrutaalste van hem is wel,” ging Nathanael Mobson op eenigszins kalmeren toon voort, „dat hij hier in Key West zonder eenige vermomming rondliep. Hier op het portret draagt hij een snor. Dien heeft hij zich natuurlijk laten afscheren. Nu, ik wensch hem niet toe, dat hij in mijn handen valt.”

„Was hij maar weg, ver weg!” zuchtte zij, en verborg haar gezichtje in de kussens. „Dag, meneer Mobson! Ik zou gaarne alleen willen zijn.”

Zij reikte hem de hand, zonder hem aan te ien. Hij bracht ze eerbiedig en zoo zacht mogelijk aan zijn lippen, wenschte haar beterschap en verliet de kamer op zijn teenen.

Daarop verdiepte hij zich weer in de interessante stukken betreffende Patrick Peppercorn en haalde zich als gewikst advocaat bij ieder misdrijf terstond de betreffende wetsartikelen voor den geest, een bezigheid, die hem ditmaal een buitengewoon genoeg verschaft.

Tom Fleitman was werkelijk* voornemens als man van eer zich het leven te benemen, ofschoon hij intusschen hoe langer hoe meer tot de overtuiging kwam, dat zijn lieve neef, als hij niet de langste lucifer getrokken had, nooit die consequentie uit de kortste zou hebben getrokken.

Hij bereidde zich dus, na met goeden eetlust ontbeten te hebben, in allen ernst op zijn dood voor. Een testament behoefde hij niet te maken. Zijn geheele vermogen bedroeg nog 3 dollars, juist voldoende voor een badcostuum. Met zijn schuldeischers in Tampa had hij erg medelijden en hij hoopte in stilte, dat zij na zijn dood, ook zonder uitdrukkelijke verwijzing, den weg naar oom Sam zouden weten te vinden.

Hij dacht er niet flauw over, van oom Sam afscheid te nemen. Want ten slotte was oom Sam's koppigheid van alles de schuld. Maar Gladys? Zij moest over de booze voornemens van Nathanael Mobson ingelicht worden. Hij greep naar de telefoon en liet zich met het Monroe-Hotel verbinden.

Gladys had zich juist door het kamermeisje een natten doek op het pijnlijk kloppende voorhoofd laten leggen, toen de telefoon haar opschrikte. Tom Fleitman sprak met haar. . . .

„O!” riep zij ontsteld. „Is U nog hier? Vlucht, vlucht!”

„Ik zal vluchten!” antwoordde hij kalm. „Zeer spoedig zal ik vluchten en nooit meer terugkomen. Maar eerst moet ik nog eens met U spreken.”

„Neen!” riep zij vastbesloten. „Ik wil U niet weerzien! Nooit meer! Dat is mijn vaste wil. Vlucht dadelijk. Dat is

de laatste raad, dien ik U geven kan. Ik smeek U om geen oogenblik langer in Key-West te blijven. Ik zal mijn kamer niet verlaten vóór U weg is. Neen, ik wil U niet ontvangen. Ik wil ook niet meer door de telefoon met U spreken. Doe geen poging om mij te naderen. Ik verafschuw U!”

„Waarom?” vroeg Tom argeloos.

„Dat durft U me nog te vragen!” riep ze buiten zich zelve, en brak het gesprek af.

Het is uit, dacht Tom innig bedroefd. Wat helpt het me, als ik haar schrijf? Zij zal mijn brief niet aannemen. Sinds ze weet, dat ze het mooiste meisje van Florida is, staat ze geheel onder den invloed van Nathanael Mobson.

Tom bezat ook zijn trots. Ze had hem afgewezen en hij kon het niet over zich verkrijgen om haar na te loopen. Ze moest nu maar zelf zien, hoe ze het met dien schurk zou klaar spelen.

Een zwakke hoop verliet hem echter niet. Hij was er niet zoo heel zeker van, dat Gladys voor het idee van de vrije liefde voelde. En dan kon Nathanael Mobson tóch niets uithalen. Want trouwen met haar, dat zou hij zeker niet doen, daarvoor was Gladys veel te arm.

Op zijn gemak wandelde Tom naar het strand, kocht onderweg een zwart badcostuum, en kleedde zich uit in de laatste badhut voor de mannen, die wat afgezonderd van de andere stond. Langzaam ging hij over de rotsen het heldere groene water in, liet zich door de golven dragen en zwom eindelijk met krachtige slagen de zee in. Hij wilde zoo lang zwemmen, tot hem de krachten begaven. En dan zou hij de oogen sluiten, nog eenmaal aan Gladys denken en dan ondergaan, voor altijd. . . .

„Voorzichtig!” riep de man in de wachtboot. „Wij hebben eergisteren een haai doodgeschoten!”

„Die bijt niet meer!” antwoordde Tom met galgenhumor en zwom voort.

De krachten wilden hem niet begeven. Integendeel! Zij namen toe, hoe meer hij zich inspande. Een zoete ongekend-krachtige lust om te leven, vervulde hem tot in de vingertoppen. Dat kwam hem, zoo dicht bij zijn dood, heel merkwaardig voor.

Plotseling voelde hij grond onder de voeten; het was een zandbank, die de golfstroom, welke donkerblauw daar in de verte voortvloeide, tegen het strand geworpen had.

Hier bleef hij staan en overpeinde, wat hij doen zou. Tot heden avond had hij den tijd. Waarom overijld te werk gaan? Bovendien bemerkte hij plotseling, dat hij een razenden honger had. Op een galgenmaal had hij toch zeker wel recht. Hij wist wel niet, hoe hij dat betalen moest, maar over dergelijke belachelijke kleinigheden moest een zelfmoord-candidaat niet tobben.

Hij talmde nog wat en keerde in verhaast tempo terug. De man in de wachtboot, die hem voortdurend in't oog had

OP EN BIJ HET MEER VAN LIMBOTTO.

AJER PANAS, BEKEKEN DOOR EEN DER WEINIGE STAARTDRAGENDE CHINEEZEN UIT GORONTALO.

HET Y BIJ DE ORANJESLUIZEN.

gehouden, knikte gerustgesteld, toen hij hem zag terugkomen. „Heb je misschien twee duizend oesters, een kreeft van drie pond en een flesch champagne bij de hand?” riep Tom den man toe.

„Niets als een whisky!” antwoordde deze.

„Verduiveld nog toe!” riep Tom, en wierp zich op den rug, „zie ik er soms uit als Sam Shuttlecock?”

Daarop zwom hij verder naar het strand.

Daar kwam een roode badmuts met een goede zwemster er onder hem tegemoet. Tom zwom recht op haar af en zag weldra, dat het een jong slank meisje was, met een allerliefst gezichtje, waarin schalksche donkere kijkers flikkerden. In 't begin lette zij niet op Tom. Maar toen hij dicht bij haar was, keek zij hem bijna tegen haar zin aan.

Plotseling bleef zij staan en staarde hem aan.

Ze is niet zoo mooi als Gladys Schwab! dacht Tom. Maar pikant is ze wel. Omdat ik straks toch sterf, zal ik de vrijheid nemen, met haar kennis te maken. En hij wenschte haar met luider stem goeden morgen.

Intusschen had zij haar oogen hoe langer hoe wijder opengeperd. Maar nu ze Tom's stem hoorde, schrok ze hevig, stiet een luiden gil uit, hief als werktuigelijk de armen in de hoogte en dook onder.

Tom dook haar terstond achterna en trok haar bij de linkerhand naar boven.

Nauwelijks was ze weder boven water gekomen, of ze riep:

„Patrick! Mijn Patrick! Ben je het werkelijk! O, wat heb ik naar je verlangd!”

En voor Tom wist, wat er gebeurde, sloeg ze haar armen om zijn hals en kustte hem midden op zijn mond, bij welke handeling ze haar oogen gesloten hield.

Deze omhelzing kwam voor Tom zoo onverwacht, dat hij eenige minuten met haar onderdook. Daarop worstelde hij, zonder haar los te laten, weer naar boven en zwom in de richting van het strand. Zij hield, zonder zich te bewegen, haar mond dicht bij zijn oor en fluisterde: „O Patrick! Eindelijk heb ik je dan terug. Ik ben haast gestorven van verlangen naar je.”

„Ja, ja, 't is al goed!” bromde hij voor zich heen, want voor lange redeneeringen leende de situatie zich niet.

Eindelijk voelde hij grond, droeg haar nog even voort en zette haar zachtjes neer.

„U ziet me aan voor een zekeren Patrick!” sprak hij hoffelijk tot haar. „Mijn naam is Tom Fleitman”.

„Maar Patrick!” fluisterde zij bijna verlegen. „Mij behoef je toch niets te verbergen? Het is heel verstandig van je, dat je een

anderen naam hebt aangenomen. En je snor heb je ook laten afscheren. Maar ik herkende je toch dadelijk.”

„Hm!” zei Tom en glimlachte tegen haar, maar een kus kreeg hij toch niet meer. Want zij keek met een bezorgden blik naar het strand.

„Daar staan ze!” zei ze en wees hem steelsgewijze naar eenige menschen in de verte. „Ga niet eerder uit het water, vóór ze weg zijn! Ze kunnen geen van beiden zwemmen.”

„Aha!” sprak Tom en deed alsof hij er alles van begreep. Waarom zou hij dat allerliefste kleine meisje uit den zoeten droom helpen? De heele geschiedenis kon toch maar tot vanavond zes uur drie en dertig duren.

„Het is toch eigenlijk erg onvoorzichtig van je”, vermaande zij hem, „je hier zoo in 't openbaar te vertoonen. Je wist toch, dat wij je op de hielen waren.”

(Wordt vervolgd.)

Ons Vredes-kerstnummer.

MET Kerstmis vooral dringt de droeve tegenstelling tusschen het „Vrede op aarde!” der Kerstboodschap en de niets ontziende krijg, die nu reeds eenige jaren de aarde tot een hel maakt, zich met kracht aan ons op, en het is ook dan, wanneer het oude jaar zich ten einde spoedt, dat wij ons afvragen: „Zal het nieuwe jaar de wereld den vurig begeerden vrede brengen? Zal deze vrede gesloten worden in het — tenminste thans nog — neutrale Nederland, dat hiermee den vijftden belangrijken vrede binnen zijne grenzen zal zien sluiten?”

Met deze overpeinzingen en vragen staat de inhoud van ons op 23 December verschijnend Kerstnummer in verband. Daar een jaargang berekend is op evenveel nummers als er weken in het jaar zijn, n.l. 52, echter ditmaal een 53e nummer zal verschijnen, wat onvermijdelijk één maal om de zeven jaar moet plaats hebben, zullen redactie en uitgevers dit thans als een „extra” vredes-kerstnummer uitgeven.

Hoewel dit nummer belangrijk meer afbeeldingen zal bevatten dan gewoonlijk in „Buiten” worden opgenomen zal de prijs toch evenals van de andere nummers slechts 15 cts bedragen, met welk bedrag aldus de abonnementsprijs verhoogd wordt.

Mochten er abonné's zijn, die dit vredes-kerstnummer niet wenschen te ontvangen, dan gelieven zij dit vóór 15 dezer aan de uitgevers te melden; uit den aard der zaak zijn zij dan een week lang van „Buiten” verstoken.